

VEIEN TIL AVGANGSSTYRET

EN VEILEDER FOR FORESATTE

Vi har alle et voksenansvar.
Et ansvar for å passe på.
For å tilby en trygg hånd når det trengs.
For å være voksne for barn.

Utgiver: Voksne for Barn © 2026
I redaksjonen: Tuva Bjerke og Tora Ween
Illustrasjonsfoto og elementer: Snakk kommunikasjon AS

ISBN 978-82-8443-029-4 Veileder for foresatte (trykk)
ISBN 978-82-8443-030-0 Veileder for foresatte (PDF)

Innhold

Forord.....	4
Veien til avgangsstyret.....	5
Den nye feiringen.....	6
Involvering av foresatte.....	7
Foresattstyre.....	10
Markedsaktører.....	12
Tilskuddssøknad.....	14
5 tips til foresatte.....	16
Spørsmål og tilbakemeldinger.....	16

Forord

Denne veilederen bygger på erfaringer fra elever, skoler og foresatte, og særlig på Voksne for Barns kartlegging av foresattes bidrag til en inkluderende avgangsmarkering, gjennomført 2026.

Målet med veilederen er å gi foresatte et konkret verktøy for å bidra til en trygg og inkluderende avgangsmarkering. Veilederen bygger på de samme prinsippene som skolens arbeid med inkluderende avgangsmarkering, men retter seg spesielt mot foresattes rolle og bidrag.

Feiringen er en viktig overgang for ungdom og noe mange gleder seg til. For andre kan den være en kilde til press, utenforskap og uheldige tradisjoner. Foresatte spiller en viktig rolle i å skape endring i måten vi tenker på og snakker om feiringen. I tillegg kan foresatte være en stor ressurs i planleggingen og gjennomføringen av selve feiringen.

Veien til avgangsstyret

Veien til avgangsstyret er et tiltak som tilbyr konkrete verktøy for alle som ønsker å bidra til en trygg og inkluderende avgangsmarkering. Tiltaket består av tre veiledere: én for skolen, én for avgangsstyret og én for foresatte. Veilederne inneholder konkrete tips, eksempler og maler som er utviklet i samarbeid med avgangselever, skoler og foresatte. I tillegg finnes det flere vedlegg. Disse omtales i veilederne og er tilgjengelige på nettsiden.

Les mer om prosjektet, last ned veiledere og vedlegg her!

Den nye feiringen

Våren 2026 ble det innført endringer i avgangsmarkeringen som følge av et nasjonal arbeid for en ny og inkluderende avgangsmarkering.

Elever, skoler, offentlige instanser og interesseorganisasjoner har samarbeidet om å utvikle en ny og mer inkluderende feiring. Det er lagt stor vekt på elevenes erfaringer og innspill for å sikre at feiringen skjer på deres premisser. Målet er en felles feiring for klassen og kullet etter eksamen, med arrangementer gjennom skoleåret og én uke med feiring etter eksamen.

For å lykkes med dette må blant annet skolen, fylkeskommunen og kommunen bidra til gode rammer for feiringen. Fylkeskommunen og kommunen bør legge til rette med egnede lokaler og muligheter for finansiering. Skolen skal bidra til et trygt og inkluderende skolemiljø og støtte arbeidet i avgangsstyret.

Bakgrunnen for det nasjonale arbeidet beskrives slik:

«Avgangsmarkeringen har utviklet seg til å bli en ressurskrevende og omfattende feiring som preger hele det videregående opplæringsløpet med utenforskap, rus og utagerende adferd. Læringsmiljøet, faglig utbytte og eksamen lider under dagens lange feiring som i all hovedsak er styrt av kommersielle aktører.» (Strategi for en ny og inkluderende avgangsmarkering i videregående skole, 2026).

Dette peker på en utvikling som utfordrer både læringsmiljøet og elevenes psykiske helse. Når avgangsmarkeringen samles i en kortere og felles periode etter eksamen, kan risikoen for utenforskap, press og forstyrrelser i læringsarbeidet reduseres.

Skolens arbeid med en inkluderende avgangsmarkering er en del av ansvaret etter opplæringsloven § 12-2 om å sikre et trygt og godt skolemiljø. Arbeidet bør også ses i sammenheng med skolens innsats innen folkehelse og livsmestring.

Involvering av foresatte

Foresatte kan være en viktig ressurs i avgangsmarkeringen, både som praktiske bidragsyttere og som støttespillere

Hva kan foresatte bidra med?

Foresatte kan bidra som vakter, serveringshjelp eller med ansvar for pynting og rydding. På noen arrangementer får foresatte ulike ansvarsområder, for eksempel brannvern, sanitet, garderobe, inngang, kiosk, avfallshåndtering eller trivsel.

Noen skoler etablerer også et eget **foresattstyre** (s. 10) som støtter avgangsstyret. Dette er ikke nødvendig, men kan være en stor hjelp dersom avgangsstyret ønsker det. Foresatte er en verdifull ressurs med erfaring, kompetanse, nettverk og ideer. Når voksne bidrar, frigjøres tid og ressurser for elevene. Det gir avgangsstyret bedre mulighet til å skape en inkluderende feiring og lar elevene bruke mer tid på innspurten av 13 års skolegang.

Elevene må føle eierskap til feiringen

Det er viktig at elevene opplever eierskap til feiringen. Når ungdom får være med på å bestemme og ta ansvar, styrkes både engasjementet og ansvarsfølelsen. Voksne bør derfor involveres på elevenes premisser. Når elevene beholder kontrollen og samtidig får støtte fra trygge voksne, styrkes både opplevelsen av mestring og fellesskap.

Konkrete oppgaver foresatte kan bidra med

- Drive kiosk
- Bidra som trivselsvakter
- Bidra som servitører
- Pynte lokaler og uteområder
- Rydde etter arrangementer
- Bidra med transport til og fra arrangementer
- Hjelp med å skaffe nødvendig utstyr
- Hjelp med å finne egnede lokaler eller områder for feiringen
- Hjelp med å leie inn profesjonelle vektere og underholdning
- Bistå avgangsstyret med å opprette en organisasjon
- Bistå med søknader og rapportering av støtteordninger
- Snakke med ungdom om inkluderende måter å feire på
- Informere om kommersielle aktører og bidra til å finne gode alternativer

Eksempel på informasjonsskriv til vakter på avgangsstyrets arrangementer

Informasjon til deg som skal være vakt på avgangsstyrets arrangement

Takk for at du ønsker å hjelpe avgangsskullet med å skape en inkluderende feiring.

Avgangsstyret ønsker at alle som deltar på arrangementet skal oppleve fellesskap, respekt og trygghet. Derfor er det viktig at vaktene kjenner til og støtter opp om disse verdiene.

Praktisk informasjon:

- Arrangementet varer fra kl. 19.00 til 00.00.
- Vaktene møter opp senest kl. 18.45.
- Vaktene fordeler arbeidsoppgaver ved oppmøte.
- Vaktene bidrar med opprydding etter arrangementet og følger de instruksjonene som fra arrangementsansvarlige.

Arbeidsoppgavene kan blant annet være å:

- Passe på at det bare er avgangselever som slipper inn på kroa. Sjekk legitimasjon.
- Følge arrangementets retningslinjer for alkoholservering og gi beskjed til ansvarlige dersom disse ikke overholdes.
- Gi beskjed til de ansatte dersom dere ser at noen har med seg medbrakt alkohol inn i lokalet.
- Følge med på det som skjer under arrangementet.
- Ha oversikt over hvem som går ut og inn av lokalet.
- Ta kontakt med ungdom dersom det er uklart om de har det trygt og godt.
- Bidra til orden og trivsel ved å rydde bord, samle inn avfall og holde fellesområder ryddige.

Vaktene er ikke ordensvakter. Vaktene skal ikke:

- Kontrollere sekker, vesker, lommer e.l.
- Gå aktivt inn for å håndtere eller avverge konflikter.

Vaktenes viktigste oppgave er å være til stede som trygge voksne. Dere skal være synlige, tilgjengelige og ansvarlige voksne som kan bidra dersom noen trenger hjelp eller støtte. Tilstedeværelsen deres kan virke forebyggende og bidra til et trygt og inkluderende arrangement.

Dersom det oppstår alvorlige konflikter eller situasjoner som krever myndighetsutøvelse, skal arrangementsansvarlige, vektore eller politi kontaktes i henhold til arrangementets beredskapsrutiner.

Viktige telefonnummer:

Politi: 02800

Avgangsstyrets politikontakt: Navn og nummer*

Arrangementsansvarlige i styret: Navn og nummer**

Foresattstyre

Noen avgangsstyrer oppretter et eget foresattstyre. Foresattstyret kan bidra i planleggingen og gjennomføringen av avgangsmarkeringen. Dette kan være særlig nyttig dersom avgangsstyret ønsker å arrangere større arrangementer, for eksempel ved leie av lokaler eller gjennomføring av egne fester som krever vakter, kioskdirft, transport og annen logistikk.

På neste side finner du et årshjul for arbeidet i et foresattstyre, utarbeidet i samarbeid med foresattstyret ved Førde videregående skole. Mange velger å starte arbeidet allerede om høsten. Da kan årshjulet tilpasses deretter.

Foresattes engasjement bidrar til en **trygg, morsom og inkluderende feiring**.

Viktige oppgaver er logistikk, rigg, vakter, rydding og transport.

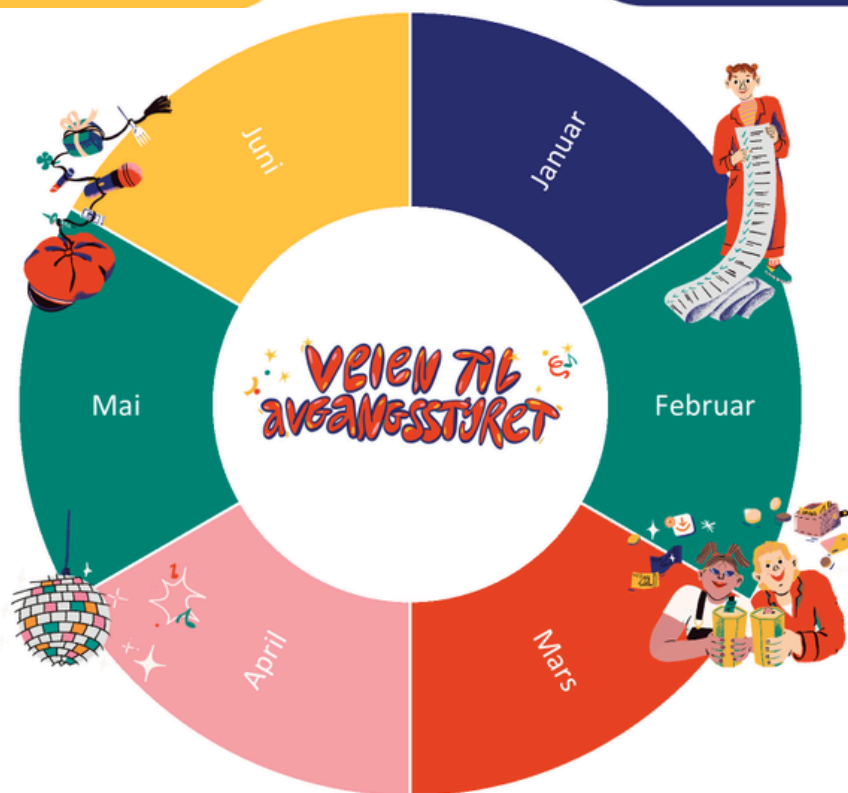
Lag et dokument til neste foresattstyre for å sørge for **erfaringsdeling**.

Skolen og avgangsstyret kaller inn til **foresattmøte**.

Kommunen, SLT-koordinator, politiet og andre samarbeidspartnere inviteres til å fortelle om sin rolle.

En foresatt får ansvaret for å kalle inn til neste møte, der et styre velges.

Det opprettes en facebook-gruppe for de foresatte.

Del informasjon fortløpende med foresatte i Facebook-gruppen.

Avklar antall arrangementer, søknader, dialog med politi og kommune, utstyr, vaktlistor, kiosk m.m.

Fordel ansvar med avgangsstyret for å sørge for at alle aspekter ved arrangementene er tatt hånd om.

Kom raskt i gang!

Kall inn til et møte med foresatte og avgangsstyret der det blir valgt et **foresattstyre**.

Styret er de foresatte avgangsstyret forholder seg til. De tar ansvar for å hjelpe avgangsstyret og organisere foresatte til arrangementer.

Fordel oppgaver og avtal dato for neste møte.

Markedsaktører

Hva kan vi gjøre for å svekke markedsaktørene og gi elevene muligheten til å utforme feiringen slik de selv ønsker?

Samarbeid med Forbrukerrådet

Informasjonen om markedsaktørene er utarbeidet i samarbeid med Forbrukerrådet. Forbrukerrådet gir råd og veiledning til elever, foresatte og avgangsstyrer. I tillegg arbeider organisasjonen for å styrke rammevilkårene for en trygg og inkluderende avgangsmarkering. Forbrukerrådet utgjør også en interessepolitisk motvekt til næringslivet.

Hvilken påvirkning har markedsaktørene?

Markedsaktørene kapitaliserer på ungdommers frykt for utenforskap og har sterke interesser i å opprettholde en gruppert, dyr og lang feiring. Uten involvering av trygge voksne er det disse aktørene som i stor grad styrer og definerer feiringen. Dette gjøres gjennom en tydelig tilstedeværelse på sosiale medier, elever som ambassadører på skolene, tidlig kontakt med elevene og strenge kontrakter.

Hvordan opererer markedsaktørene?

Aktører som selger russeffekter er tilpasningsdyktige og endrer praksis fra år til år. Likevel er det noen kjennetegn ved markedet. Helt grunnleggende er det et marked uten effektiv konkurranse. Få aktører står for de fleste bedriftene og jobber aktivt for å kjøpe opp og hindre større konkurrenter. Dette går ut over ungdommen som er kunder, da risikoen ved å være uryddig blir liten. Avtaler inneholder ofte ulovlige vilkår og er bygget opp på en måte som gjør de kompliserte og vanskelige å forstå. Servicen trenger ikke være spesielt god, da det er få, eller ingen andre bedrifter som selger samme vare. I tillegg er alle kjøpere engangskunder, noe som gjør at selger ikke trenger å opprettholde gode kundeforhold.

3 røde flagg

Forbrukerrådet peker på tre tegn ungdom og foresatte bør være oppmerksomme på:

1. **Kompisdialog:** Voksne mennesker som prater på en ungdommelig måte for å skape et kompisforhold med potensielle kunder.
2. **Hastverk:** Når det nærmer seg signering av en avtale blir det lagt et tidspress på kunden for å fremskynde signeringen og unngå at avtaler blir lest nøye. Tidspresset oppstår ved at man får et "spesielt" tilbud som snart går ut, eller at produktet vil bli solgt til noen andre dersom det ikke signeres raskt.
3. **Kompliserte avtaler:** Aktørene skriver gjerne lange, kompliserte avtaler som i praksis krever juridisk kompetanse for å vurdere. Dette er gjort bevisst for å gjøre ungdommen usikre på egne rettigheter og forpliktelser. Avtalen inneholder ofte store ansvarsfraskrivelser, noe som kan sette ungdom i kjipte situasjoner og gjøre det vanskelig å klage.

Hva kan vi gjøre?

Mange unge velger å handle hos disse aktørene, tross god kunnskap om deres praksis i den juridiske gråsonen. Dette er forståelig, da det ikke alltid finnes ander aktører å velge mellom. Likevel er det mye vi kan gjøre!

- Vi kan **lære ungdommen om markedsaksaktørene** og de røde flaggene, **før de blir kontaktet**.
- Vi kan **lære ungdommen om rettighetene ders** i møte med disse aktørene og hva de kan gjøre dersom de ikke får det produktet de blir lovet. Les mer via QR-koden til **Forbrukerrådets nettside**.
- Vi kan oppfordre ungdommen til å **la voksne se gjennom avtaler og legge press på aktørene** når vi ser dårlige og/eller ulovlige avtaler og praksis.
- Vi kan **oppsøke alternativer til de store aktørene**, eksempelvis lokale trykkerier.
- Vi kan **styrke Forbrukertilsynets arbeid ved å sende inn tips** om hva slags markedsføring og kontrakter ungdommen blir utsatt for. Les mer via QR-koden under.

Forbrukerrådet og Forbrukertilsynets sider

Tips til en god tilskuddssøknad

Her er en mal du kan bruke for å hjelpe avgangsstyret med å skrive en god tilskuddssøknad:

1. Hva vil du gjøre og hvorfor er det viktig?

Start med å forklare ideen din kort og tydelig:

Hva skal du gjøre? Hvem er det for? Hvorfor er det viktig?

Eksempel:

Vi ønsker å arrangere gratis russekro, rebus, fotballturnering og ball for alle avgangselever ved vår videregående skole. Dette vil være med på å skape en inkluderende og lavterskel avgangsmarkering, noe som er viktig for elevenes psykiske helse.

2. Hvem er med?

Fortell hvem som skal gjennomføre prosjektet og hvem det arrangeres for.

Har dere støtte fra elevrådet, lærere eller andre?

Eksempel:

Vi søker som avgangsstyret ved vår videregående skole og samarbeider med skoleledelsen, kommunen og en gruppe med foresatte.

3. Hva er planen?

Skriv kort hva som skal skje.

Hvilke arrangementer ønsker dere? Hva må gjøres i forkant? Når er det ferdig og hva må gjøres av etterarbeid?

→ Bruk årshjulet dere laget i workshopen som utgangspunkt.

4. Hva trenger dere penger til?

Lag et enkelt budsjett. Hva vil ting koste? Hvor mye søker dere om?

Bruk vedlegget "Mal for budsjett med eksempel" som dere finner på nettsiden vår.

Eksempel:

Leie av lokale– 60 000 kr

Leie av utstyr– 10 000 kr

Mat og drikke– 50 000 kr

Plakater og flyers– 500 kr

Totalt– 120 500 kr

5. Sjekk før du sender

Har du svart på alt de spør om i utlysningen?

Er budsjettet med?

Er kontakinformasjon med?

Tilskuddssøknad

Informasjon for å kunne bistå avgangsstyret med å søke om tilskudd

Hvorfor søke tilskudd?

Alle skal kunne delta på feiringen av 13 års skolegang. Når avgangsstyret arrangerer fellesarrangementer blir det ofte store kostnader knyttet til lokaler, vakter, mat og underholdning. For at økonomi ikke skal bli et hinder, velger noen styrer å søke støtte for å dekke hele eller deler av utgiftene.

Opprette forening

Mange steder krever at søker er en forening, ikke en privatperson. I veilederen for avgangsstyret finner dere en steg-for-steg oppskrift om hvordan man kan opprette en forening, knytte en bankkonto til foreningen og overføre forening og kontoen fra år til år. Oppskriften er laget i samarbeid med Brønnøysundregistrene.

Hvor kan styret søke om tilskudd?

Flere fylkeskommuner har satt av penger til en inkluderende avgangsmarkering. Disse midlene kan avgangsstyrene søke på uten å ha opprettet en forening.

- [Tilskudd.no](#) har oversikt over statlige tilskudd til ideelle og frivillige organisasjoner.
- [Støtteordninger.no](#) er en fellesportal for støtte til prosjekter for barn og unge.
- [Frifond](#) støtter prosjekter av og for barn og unge med inntil 20 000kr. Enkel søknadsprosess uten krav om å ha opprettet forening.
- [Lokale sparebankstiftelser](#) støtter prosjekter som fremmer inkludering av barn og unge.
- [Kommuner og fylkeskommuner](#) har ofte egne støtteordninger rettet mot inkludering av barn og unge.

Når burde styret søke?

Mange frister for tilskuddssøknader er satt til midten av september og oktober. Vær tidlig ute med å kartlegge muligheter for tilskudd og frister.

- Frifond har løpende frist med opptil 5 ukers saksbehandlingstid
- Lokale sparebankstiftelser har ofte løpende frister på søknader inntil 50 000kr.

Hvordan skrive en god søknad?

Fokuser på hvordan prosjektet er samfunnsnyttig, ettersom det bidrar til inkludering og bedre psykisk helse blant unge. Få frem at økonomi kan være et hinder for mange, og at det derfor er nødvendig å få dekket deler av kostnadene for at det skal bli en inkluderende feiring. På neste side finner du et eksempel på søknadstekst.

Ta vare på alle bilag

Etter feiringen må det rapporteres på hvordan tilskuddene er brukt. Noen tilskuddsordninger, for eksempel Frifond, krever at alle bilag sendes inn. Dersom det mangler bilag kan styret måtte betale tilbake deler av tilskuddet. Hjelp styret med å lage et system for lagring av kvitteringer og fakturaer gjennom skoleåret.

Eksempel på søknadstekst som har blitt innvilget

“Hva er hovedmålet for tiltaket?”

Skape inkluderende møteplasser for avgangselever. Lage arrangementer som ikke koster penger eller krever sosial status og dermed bedre ivaretar unges psykiske helse.

Beskrivelse av tiltaket:

Vi ønsker å skape en avgangsmarkering som er helt gratis, og med arrangementer som stiller som gode alternativer til dagens feiring som har hovedfokus på gruppetilhørighet, sosial status og pengebruk.

Vi ønsker å arrangere russekroer, både i tiden før feiringen og under selve feiringen. Dette vil være en møteplass med trygge vakter, gratis mat og gratis inngang. Ved å arrangere slike russekroer sørger vi for at alle har et sted å være før og under feiringen, og at ingen sitter hjemme og ser på feiringen grunnet mangel på tilhørighet eller en økonomi som ikke strekker til. En slik møteplass er utrolig viktig for å forebygge psykiske helseplager hos ungdom, ettersom utenforskap kan være med på å skape psykisk uhelse. I tillegg til russekroer ønsker vi at alle andre arrangementer, i regi av avgangsstyret, skal være gratis. Dette er arrangementer som fotballturnering og ball, som tidligere er dekket av en kontingent alle medlemmene må betale. En annen stor utfordring på skolen før og under feiringen er russegensere som tydelig markerer hvem som er innenfor og utenfor grupper. Derfor ønsker vi å lage felles genser for alle på vårt trinn, slik at alle blir del av samme gruppe. Dette ønsker vi også å kunne finansiere, slik at alle skal kunne skaffe en genser, uavhengig av økonomisk situasjon.

Vår kommune har en stor andel lavinntektsfamilier, og vi ser derfor at et slik tiltak er spesielt viktig i vår kommune. Vi ser også at den sosiale arven er tydelig i vår kommune, og ønsker å være en bidragsyter til å forebygge dette. Vi tror tiltaket både på kort og lang sikt kan bidra til å forhindre frafall i skolen, bedre psykisk helse, mindre uføre og mer innenforskap.”

5 tips til avgangselevens foresatte

Basert på funn fra vår spørreundersøkelse om foresattes erfaringer med inkluderende tiltak i avgangsmarkeringen.

1. Styrk fellesskapet

Bidra til å skape et godt skole- og klassemiljø, på ungdommskolen og videregående skole.

2. Vær til stede

Vær nysjerrig og tilgjengelig for din egen ungdom og de rundt.

3. Vær informert

Lær om dagens feiring, markedsaktørene, nasjonale endringer og inkluderende tiltak, slik at du kan være involvert og veilede din ungdom.

4. Lag en foreldregruppe

Samarbeid med andre foresatte for å bidra til en inkluderende avgangsmarkering.

5. Skap åpne møteplasser

Sørg for at ungdommene har et sted å møtes der det alltid er plass til en til.

**“Det må være avgangsstyrets
arrangement og foresattes
engasjement!”
Leder av foresattstyre**

Kontakt oss!

Har du spørsmål eller tilbakemeldinger?

Mail: vfb@vfb.no

Telefon: 488 96 215

Lille Grensen 5 > 0159 Oslo
Telefon: 488 96 215 > vfb@vfb.no > vfb.no

**Voksne for Barn er en ideell
medlemsorganisasjon som
siden 1960 har jobbet for god
psykisk helse og trygge
oppvekstvilkår for alle barn.**

LES MER OM VOKSNE FOR BARN PÅ VFB.NO